

Vagyis látnivaló, hogy nem az eljárási jogra szorítkozó, hanem az egész jogrendszeren végigvonuló gondolattal állunk szemben.
Dr. Vági József.

A munkásbiztosítási felsőbiróság döntvénye az üzem utódlásról. Még az üzletátvevő felelősségéről szóló 1908:LVII. t.-cikk megalkotása előtt, az üzletátvevő felelőségének előfutáraként a munkásbiztosítási törvény 46. §-a a járadékokért felelőssé tette az üzem későbbi tulajdonosát is.

Az új munkásbiztosítási törvény 26. §-a ezt a rendelkezést megismételte, illetve az üzemutódot a szerzési címre tekintet nélkül felelteti.

A gyakorlatban az utód felelőssége sok vitás kérdést vetett fel, egyebek között vitássá vált az is, hogy a nem ügyleti átruházás címén előálló üzem utódlás esetén az üzem új folytatója felelős-e a régi járulékokért.

A vitás kérdést döntötte el a munkásbiztosítási felsőbiróság döntvénye. (Közölve a Budapesti Közlöny 1928. évi 296. számában).

Örömmel kell megállapítani a döntvény érdemi állásfoglalásából elvonatkoztatva is azt a magas jogási nivót, amely a döntvényben megnyilvánul. Ez a döntvény egy újabb hatalmas érv a közigazgatási bíráskodás, a közigazgatási kérdések birói — és ami itt synonymát akar jelenteni — jogászi elbirálásának szüksége mellett.

Érdemben a döntvény arra az álláspontra helyezkedik, hogy az üzemutód felelőségének az ügyleti szerzés nem előfeltétele, hanem az utódlás az összes ténykörülmények mérlegelése alapján vizsgálendő meg. A döntvényt, amelynek nagy gyakorlati jelentőségét látjuk, még sem azért vagy főképen nem csupán azért említjük meg.

Az indokolás tudatosan igyekszik az elméleti vonatkozások tisztázására és épen egy ilyen „elméletinek“ vélt, de súlyos gyakorlati fontosságu okfejtés hívja fel a figyelmet. Kifejti ugyanis az indokolás, hogy a járuléktartozás nem egyszerűen az üzemtulajdonosnak, hanem az üzemnek a tartozása. Az elméletileg képzett jogász felszisszen. Hogyan? Hiszen minden eddigi tanultságunk szerint jogai és kötelezettségei csak jogalanynak lehetnek, amely jogalany lehet természetbeni vagy jogi személy, de mindenképen kell, hogy legyen oly jogalany, amey a jogok és kötelezettségek hordozója. Már pedig — folytatja a teoretikus felszisszenés — az „üzem“ nem jogalany, az üzem csak jogtárgy, sőt még ennek is csak bizonyos megszorításokkal tekinthető.

Mégis helyes a felsőbbirósági döntvény, mert a jogfejlődés újabb jelenségének a kinyilvánulását foglalja magába, ami tegnap még nem volt igazság, sőt egyes szembehelyezkedés volt azzal, ami megszokott fogalmaink és képzeleteink szerint jogilag helyes volt.

Az „üzem“ kötelezettséggel terhelése, a kötelezettségnek az üzemhez való hozzákapcsolása nem a munkásbiztosítási járulékért való felelősség körében felvetődő, ezen kérdésre szorítókozó probléma. Nem beszélve a védjegyjogi vonatkozásokról (védjegyátruházás ex 1890:II. t.-c. 9. §.) igen sűrűn utal a probléma felé, a munkaügyi jogviszony. Heinz Potthoff a munkajog egyik előharcosa nemrég megjelent kis könyvében a jogfejlődés egyik jelenségeként utal arra, hogy az „Unternehmer“ helyére jogi szemléletünkben a personificált „Unternehmung“ kerül. A részvénytársasági formában működő vállalat már a jogi forma révén is elszemélytelenült és észre sem vettük az ezzel járó eltolódásokat. Csak egy gyakorlati eseten mutatjuk ki ezt az eltolódást. Vitás kérdés, hogy az üzlet átruházása esetén az alkalmazott köteles-e a szolgálati szerződést az utóddal folytatni, vagy joghátrányok nélkül megtagadhatja-e az új cím alatt a továbbszolgálatot. Ha az alkalmazott vállalat részvénytársaság, a részvényes érdekeltség teljes kicserélése ugyanazon érdekhelyzetet teremt a munkavállaló, az alkalmazott oldalán, mint mondjuk egyéni cégnél a tulajdonos változás. Ha igaz, hogy a munkaviszony egyuttal személyes jellegű viszony, amibe egyik oldalon sem substituálható új szerződő fél, gazdaságilag az új részvényes érdekeltség új gazdát jelent. A részvénytársasági forma azonban eltakarja ezt a változást. A részvénytársaság maga változatlan, továbbra is ugyanaz a részvénytársaság a munkaadó, mint volt eddig. A gazdasági valóságot a jogi elrendezés eltakarja. Ha fölvetjük a kérdést, hogy a részvénytársasági forma dacára miért ne érvényesülhetne a munkaviszony személyi jellege — kész rá a felelet. A munkavállaló szempontjából lényegtelen, hogy ki a részvények gazdája. De ha ez igaz a részvénytársaságra, egyes individuális esetektől eltekintve igaz akkor is, ha nemcsak gazdaságilag, de jogilag is új gazda jelentkezik. Potthoff nyelvére átfordítva: a munkavállaló a vállalattal, az üzemmel van szerződéses viszonyban — ez pedig változatlan. A végkielégítés szempontjából már az 1910/920. sz. rendelet is továbbfolyónak és nem újratekintendőnek tekinti az átruházás esetén a szolgálati viszonyt; ez a rendelkezés tehát már az üzem jogalanyiság elméleti álláspontján van — ha nem is az elmélet minden következtetésének a levonásával.

Az üzemtulajdonos felváltása az üzemmel oly gondolat, amely számos jogi probléma gyakorlati szellemű megoldására inkább nyújt lehetőséget, mint a jogalany szokásos értelmezésének alapjára helyezkedő álláspont. Messzemenően fontos perspektívát nyitott meg az ismertetett döntés, amikor felsőbbirói gyakorlatunkban tudtunkkal elsőnek ütötte meg az üzem jogalannyá emelését.

B. S.

Kamatproblémák. A gazdasági élet a jogszolgáltatással a legutóbbi években talán leggyakrabban két kérdés körül kapcsolódott össze, az egyik a valorizáció volt, a másik a kamatok problémája. A valorizációs joggyakorlat többé-kevésbé kijegecesedett és átment a köztudatba, sőt legutóbb törvényi intézkedés is van reá. A kamatprobléma azonban még ma is égető, annál inkább, mert ha a bíróságok többé-kevésbé egyféle felfogásban is vannak a kérdés lényegéről, legfeljebb konkrét döntéseik térnek néha el, addig a gazdasági élet alanyai a legteljesebb tájékozatlanságban vannak arranézve, hogy a kamatok kérdésében a bíróságok miféle álláspontot foglaltak el a közelmúltban s foglalnak el mainap.

Legnagyobb a bizonytalanság a jogügyleti kamatláb tekintetében. A Kuria P. VII. 9042/926. számú ítéletével heti 1%-ot azaz évi 52%-ot ítél meg akkor, amidőn az 1923:39. t.-c. szerinti maximális késedelmi kamat 18% volt. Ugyancsak megítélte a Kuria P. VII. 546/927. számú ítéletével a *Pénzügyi Központ beszerzett szakvéleménye* alapján, szerződéses heti 2 és ½% azaz évi 130%-ot akkor, amidőn a maximális késedelmi kamat 104% volt. Megjegyzendő, hogy az az ítélet még amellett valutáris tartozásról szól, noha a hivatkozott kamattörvény ilyenekről maximálisan az ugynevezett mérsékelt kártérítést szabta meg *késedelem* idejére. Ugyanigy a Kuria P. VII. 6632/1924. számú ítélete, dollár tartozás után heti 1%-ot ítél meg, sőt a Kuria P. VII. 2649/925. számú ítélete ugyancsak dollár után heti 2% felszámítását engedi meg 1924 decemberére is. Ezen utóbbi ítélet még kimondja azt is, hogy 1924 december 10.-től folytatólag csak azért állapít meg heti 2%-nál kevesebbet, mert felperes nem kért többet, nem lévén a hitelező kötve az 1923. évi 39. t.-c. alapján kibocsájtott rendeletek szerinti időpontokhoz és így 1924 december 10.-én, amikor a törvény a késedelmi kamatot 104-ről 18-ra szállította le, nem tartozott volna kamatigényét az 1923:39. t.-c. alapján heti 2%-ról lemérsékelni. A Kuria egy másik, P. VII. 4015/926. számú ítélete továbbá szóról-szóra azt mondja, hogy „a szerződéses magas, az 1923-as késedelmi kamat-